

Syllabus: Analytická psychologie C. G. Junga

Garant: PhDr. David Šmahel, Ph.D. (e-mail: smahel@fss.muni.cz)

Předpokládané termíny výuky: 13.10, 27.10, 10.11, 1.12, 15.12 – bude brzy upřesněno!!

Další vyučující - členové České Společnosti pro Analytickou Psychologii:

PhDr. Jitka Škodová

PhDr. Miroslav Šmahel

Mgr. Jolana Bucková

Mgr. Jana Mašková

PhDr. Jana Vašková

Mgr. Martin Skála

Základní charakteristika:

Kurz je jednosemestrový, realizovaný jako bloková výuka, výstupem kurzu je zápočet. Kurz je nabízen studentům psychologických studií.

Cílem kurzu je seznámení studentů se základními pojmy analytické psychologie C. G. Junga, ukázkami její aplikace z praxe. Prvním pilířem kurzu je (a) teorie, kde vysvětlujeme pojmy analytické psychologie a jejího kontextu (např. psychoanalýzy, religionistiky, mytologie apod.), dále (b) kasuistiky, na kterých ukazujeme praktické využití metod a postupů analytické psychologie a (c) sebezkušenost, kde má student možnost si zpracovat teoretické znalosti prostřednictvím zážitku.

Požadavky na zápočet:

- aktivní účast na seminářích (minimálně 80%)
- čtení předepsané literatury: na začátku každého semináře budou studenti vyzváni k sepsání krátkého názoru na aktuální probírané téma, předpokládá se přečtení povinné literatury
- sebezkušenostně zaměřená seminární práce
- teoretická (závěrečná) seminární práce

Sebezkušenostně zaměřená práce: Do poloviny kurzu student zpracuje esejisticky pojatou práci, ve které se zamyslí nad některým z vybraných konceptů analytické psychologie v kontextu vlastního života, či vlastní osobnosti. Doporučené koncepty: typologie osobnosti C. G. Junga (MBTI test), pojetí osobnosti C. G. Junga, analýza snu v kontextu analytické psychologie atp. Pracem bude věnována část semináře, ve kterém provedeme reflexi probíraných témat. Rozsah práce: 2-3 strany.

Teoretická (závěrečná) práce: Student najde ve vědeckých databázích (knihovna.muni.cz - elektronické informační zdroje - ProQuest, JSTOR, ScienceDirect atd.) článek, který vědecky zpracovává některé z témat, které je probíráno na seminářích - např. Jungova typologie, archetypy, komplexy, symbolika, synchronicita atd. Z tohoto článku zpracuje „výťah“, aby bylo čtenáři zřejmé, o čem článek pojednává a dále napíše kritické zhodnocení článku - co si o článku a tématu myslí, jak téma autoři zpracovali, jak přispívá k pochopení Jungovské psychologie, co bylo zajímavé, co se naopak nelíbilo atp. Jedná se tedy o zpracování vědeckého článku z oblasti Jungovské psychologie a jeho kritické zhodnocení. Rozsah práce: 4-5 stran.

Povinná četba:

na 13 lekcí v součtu 273 stran

Podrobný syllabus:

1) Analytická psychologie v kontextu psychoanalýzy

(PhDr. Jitka Škodová)

V tomto semináři se věnujeme tomu, co je společné analytické psychologii a psychoanalýze. Nejedná se o pouhé vymezování analytické psychologie vůči psychoanalýze, nýbrž především o pochopení kontextu, ze kterého analytická psychologie vyrostla. Perspektiva společného analytické psychologie a psychoanalýzy může nutit k méně běžným otázkám a pohledům na některé problémy hlubinné psychologie i praktické psychoterapie obecně.

Povinná literatura:

C. G. Jung: *Vzpomínky, sny a myšlenky*. Kapitola Sigmund Freud. Brno: Atlantis, 1998. Str. 138 – 157 (20 stran)

Doporučená literatura:

C. G. Jung: Sigmund Freud – nekrolog, 1939 (obsaženo ve 4. dílu sebraných spisů, či v 9. dílu Výboru z díla).

S. Freud: K uvedení narcismu, Vybrané spisy III, Avicenum, 1971

2) Metoda analytické psychologie a práce se sny

(PhDr. Jitka Škodová)

Seminář se zabývá metodou analytické psychologie, především v kontextu práce se sny; po teoretickém úvodu následuje ukázka možných způsobů práce se sny. Prosíme zúčastněné, aby přinesli jakýkoliv vlastní sen, který pokládají ve svém životě za důležitý. (Každý sen je důležitou zprávou o nevědomí, pokuste se při výběru odhlédnout od toho, zda sen vyhovuje představě o „jungovském“ snu, či nikoliv.)

Povinná literatura:

H. Dieckmann: Sny jako řeč duše, kapitola 9: „Objektivá a subjektivá úroveň snů“, Portál, 2004. Str. 159 – 176 (17 stran)

Doporučená literatura:

C. G. Jung : O podstatě snů, Výbor z díla ,1.svazek, Brno 1997

E. Aeppli: Sen a jeho výklad, v části výklad snů podkapitola „Výklad snů v komplexové psychologii C. G. Junga“

3) Typologie osobnosti C.G.Junga.

(PhDr. David Šmahel, Ph.D.)

Vyzkoušení si testu MBTI a jeho vyhodnocení. Vysvětlení a popis základních pojmů: extrovertní a introvertní typ, ektopsyché a funkce vědomí: myšlení, cítění, vnímání, intuice,

plus jejich kombinace s extrovertním a introvertním typem. Zamyšlení se nad jungovskými typy v kontextu testu MBTI a jeho výsledků.

Povinná literatura:

C. G. Jung, Analytická psychologie - Její teorie a praxe. (Tavistocké přednášky). Str. 16-45 (30 stran)

Doporučená literatura:

C. G. Jung, Základní otázky analytické psychologie a psychoterapie v praxi, Výbor z díla I., str. 259-369

Popis obecných a funkčních typů:

<http://jung.sneznik.cz/psychologie.htm>

<http://jung.sneznik.cz/typy.htm>

4) Pojetí osobnosti C. G. Junga.

(PhDr. David Šmahel, Ph.D.)

Komplexnější pohled pojetí osobnosti, ektopsychické funkce, endopsychické funkce (paměť, subjektivní komponenty vědomých funkcí, emoce a afekty, invaze), osobní nevědomí, kolektivní nevědomí. Krátce k pojmu archetypu jako součásti kolektivního nevědomí, vztahy mezi já a nevědomím.

Povinná literatura:

C. G. Jung, Analytická psychologie - Její teorie a praxe. (Tavistocké přednášky), Str. 16-45 (jedná se o stejnou kapitolu jako v semináři č. 3)

Doporučená literatura:

C. G. Jung, Osobnost a přenos, Výbor z díla III., str. 13-156

5) Kauistika klientky s hraniční poruchou osobnosti (borderline personality).

(PhDr. Miroslav Šmahel)

Propojení teoretických znalostí s praxí, ukázka práce s klientem, snovým a obrazovým materiálem.

6) Historie vývoje teorie archetypů

(Mgr. Jolana Bucková, Mgr. Jana Mašková)

Odkazy na filozofy, kterými se nechal Jung inspirovat (Platon, Kant, Schopenhauer).

Ukážeme důležité fakty z Jungovy vlastní historie a souvislostí s vývojem koncepce

praobrazů a archetypů. Probereme všechny základní archetypy - já, bytostné Já, stín, personu, anima/animu, archetyp otce, matky, dítěte, hrdiny, moudrého starce a stařeny a stromu.

Opíráme se o Slovník analytické psychologie, knihu Samuelse: Jung und seiner Nachfolger a doplňujeme přednášku citacemi Junga ze Spisů a z Člověk a jeho duše. Teoretický úvod uzavírá seznámení s Erichem Neumannem a jeho pojetím archetypu s důrazem na strukturu a vývoj archetypu. Tento blok ukončíme zmíněním sporných míst v teorii archetypů a diskuzí.

Povinná literatura:

V. Kast: Dynamika symbolů. Portál, 2000. Kapitola: Aspekty archetypu. Str. 97 – 146 (50 stran)

V. Kast: Dynamika symbolů. Portál, 2000. Kapitola: Aspekty obrazu člověka. Str. 13 – 19 (7 stran)

Doporučená literatura:

C. G. Jung: Výbor z díla I. - O schizofrenii - možné negativní důsledky působení archetypu

C. G. Jung: Výbor z díla II. - Archetypy a nevědomí (kolektivní nevědomí, stín, anima, archetyp matky a dítěte)

C. G. Jung: Výbor z díla III. - Osobnost a přenos (persona, animus, anima, postavy nevědomí)

C. G. Jung: Aion (str. 13 - 32, 213 - 255)

C. G. Jung - Člověk a duše (praobrazy str. 43)

A. Jaffé: Vzpomínky, sny a myšlenky (vzadu slovníček pojmů)

7) Další vývoj teorie archetypů a její aplikace v terapeutickém přístupu.

(Mgr. Jolana Bucková, Mgr. Jana Mašková)

Uvádíme koncept W. Obrista a archetypů, ve kterém diskutuje propojení přírodních a kulturních věd a teorií archetypů, ukázky z praxe. Zaměříme se na V. Kastovou a T. Seiferta - uvedeme jejich definice archetypu a zdůrazníme jejich individuální přístup doložený kasuistikami. Uzavřeme M. Jacobym a jeho archetypem dítěte vyrůstajícím z potřeb mateřského archetypu a budeme reflektovat jeho terapeutickým přístup.

Literatura: Stejně jako v předchozí přednášce

8) Archetypy - sebezkušenostní blok

(Mgr. Jolana Bucková, Mgr. Jana Mašková)

Nabídneme praktické cvičení, ve kterém se zaměříme se na vnímání ženství a na archetyp matky. Budeme mít dostatek času na vyhodnocení odpovědí. Necháme účastníky diskutovat a výsledky diskuze se pokusíme reflektovat na základě pojetí archetypu Velké matky u E. Neumanna.

9) Komplexy

(PhDr. Jana Vašková)

Komplexy jako centrální strukturální elementy psýché. Asociační experiment – výchozí bod teorie komplexu. Konflikt, emoce a archetypové jádro - jejich význam pro vznik komplexů. Konstelace komplexů. Komplexová epizoda. Diagnóza komplexu a vymezení základních skupin komplexů. Jáský komplex. Psychoterapeutická práce s komplexy. Dnešní pohled na teorii komplexů v souvislosti s některými dalšími koncepcemi.

Povinná literatura:

V. Kast: Dynamika symbolů. Portál, 2000. Kapitoly: Aspekty komplexu a Aspekty jáského komplexu. Str. 43 – 95 (53 stran)

Doporučená literatura:

C. G. Jung: Analytická psychologie – Její teorie a praxe

C. G. Jung: Výbor z díla I – Obecné pojednání o teorii komplexu

V. Kast: Otcové – dcery, matky – synové

10) Symboly

(PhDr. Jana Vašková)

Vymezení pojmu symbol a jeho odlišení od znaku. Symbolizace, symbolická funkce a symbolické nastavení. Transcendentní funkce - symbol jako transformátor psychické energie. Vznik symbolů a jejich funkce v analytické psychologii a psychoterapii. Možnosti práce se symboly.

Povinná literatura

V. Kast: Dynamika symbolů. Portál, 2000. Kapitola: Aspekty symbolu. Str. 21 – 42 (22 stran)

Doporučená literatura:

Woschlägroví: Symbol v diagnostice a psychoterapii

Riedel: Obraz v psychoterapii, umění a náboženství

V. Kast: Imaginace jako prostor setkání s nevědomím

C. G. Jung: Analytická psychologie – Její teorie a praxe

11) Synchronicita

(PhDr. Jana Vašková)

Vymezení pojmu synchronicity jako akauzální souvislosti dvou nebo více událostí. Základní kategorie synchronistických událostí. Energetická pole psýché.

Povinná literatura:

V. Kast: Dynamika symbolů. Portál, 2000. Kapitola: Poznámky k synchronicitě. Str. 128 – 146 (byla již obsažena v kapitole Aspekty archetypu).

Doporučená:

C. G. Jung: Výbor z díla II – O synchronicitě

M. L. von Franz: Věštění a synchronicita

12) Přenos a protipřenos v kontextu analytické psychologie

(Mgr. Martin Skála)

Přiblížení analýzy terapeutického vztahu, přiblížení pojmů přenosu a protipřenosu pomocí definice i prožitkovou formou a to z hlediska jeho vzniku a utváření a z hlediska možností jeho projevu v terapii i v životě. Iniciační sen, léčebné společenství, přenos syntonní, přenos, dystonií (agování). Vztahový rámec přenosu a protipřenosu podle Jacobyho.

Povinná literatura:

C. G. Jung, Analytická psychologie - Její teorie a praxe. (Tavistocké přednášky), Str. 146 - 189 (44 stran)

Doporučená literatura:

V. Kast: Dynamika symbolů. Portál, 2000. Kapitola: Přenos – protipřenos a vznik nových symbolů. Str. 147 – 192 (46 stran)

C. G. Jung: Výbor z díla III - psychologie přenosu

Mitchell, S., A. & Blacková, M., B. - Freud a po Freudovi, Triton 1999 - kapitoly o přenosu a protipřenosu

13) Analytická psychologie a terapie psychóz

(Mgr. Martin Skála)

Specifika přenosu a protipřenosu v terapeutické práci s pacienty trpícími schizofrenií, symbiotická vazba, dyadická vazba, triadická vazba. Úvahy o schizofrenii v kontextu analytické psychologie. Terapeutické možnosti, techniky a limity práce s psychotiky, kasuistiky práce s psychotiky a klienty s hraniční poruchou osobnosti (borderline).

Povinná literatura:

C. G. Jung, Analytická psychologie - Její teorie a praxe. (Tavistocké přednášky) Str. 83 – 112 (30 stran)

Doporučená literatura:

C. G. Jung: Výbor z díla I – Schizofrenie

R. A. Johnson - Věčný příběh romantické lásky, Portál, 2003